Workshop Signaleren en BEM

B eoordeling

E igen beheer van

M edicatie

Els Dik, apotheker IVM

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Wat gaan we doen?

- Kennismaking
- Toelichting BEM, beoordelen eigen beheer van medicatie
- Beoordelen eigen beheer in de praktijk (groepjes)
- Toelichting signaleren
- Signaleren door begeleiders, hoe organiseer je dat?
- Eigen actiepunten
- Afsluiting

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Kennismaking

- Kleine of grote organisatie
- LVB of meervoudig beperkt, EMB
- Coördinerend en/of behandelend
- Betrokken bij organisatie medicatieveiligheid / scholing

Wat is de BEM?

Hulpmiddel bij medicijngesprek:

- Wat kan de cliënt nog zelf?
- Welke zorg heeft de cliënt nodig bij medicatiegebruik?
- Daarnaast oog en oor voor algemeen functioneren cliënt.

Resultaat:

- De cliënt is ingedeeld in een categorie (zorgbehoefte).
- De afspraken over hulp(middelen) zijn vastgelegd in de zorgmap/zorgleefplan.
- De zorgbehoefte is gecommuniceerd naar arts en apotheek

Onderdeel van 'Veilige principes'

- Wees bewust van de risico's in het medicatieproces en probeer deze zoveel mogelijk te voorkomen, in te perken of acceptabel te maken. Voor een sluitende keten is cruciaal dat ieder de verantwoordelijkheid neemt die bij zijn/haar functie hoort.
- Signaleer onveilige situaties en ga het gesprek met elkaar aan.
- Gebruik in situaties waar de veilige principes geen passend antwoord geven het 'gezond verstand' en handel met inachtneming van redelijkheid en billijkheid.
- Communiceer en maak afspraken met elkaar en leg deze afspraken vast.

Toepassing?

- Ontwikkeld voor thuiszorg
- Maar ook steeds meer gebruikt in gehandicaptenzorg

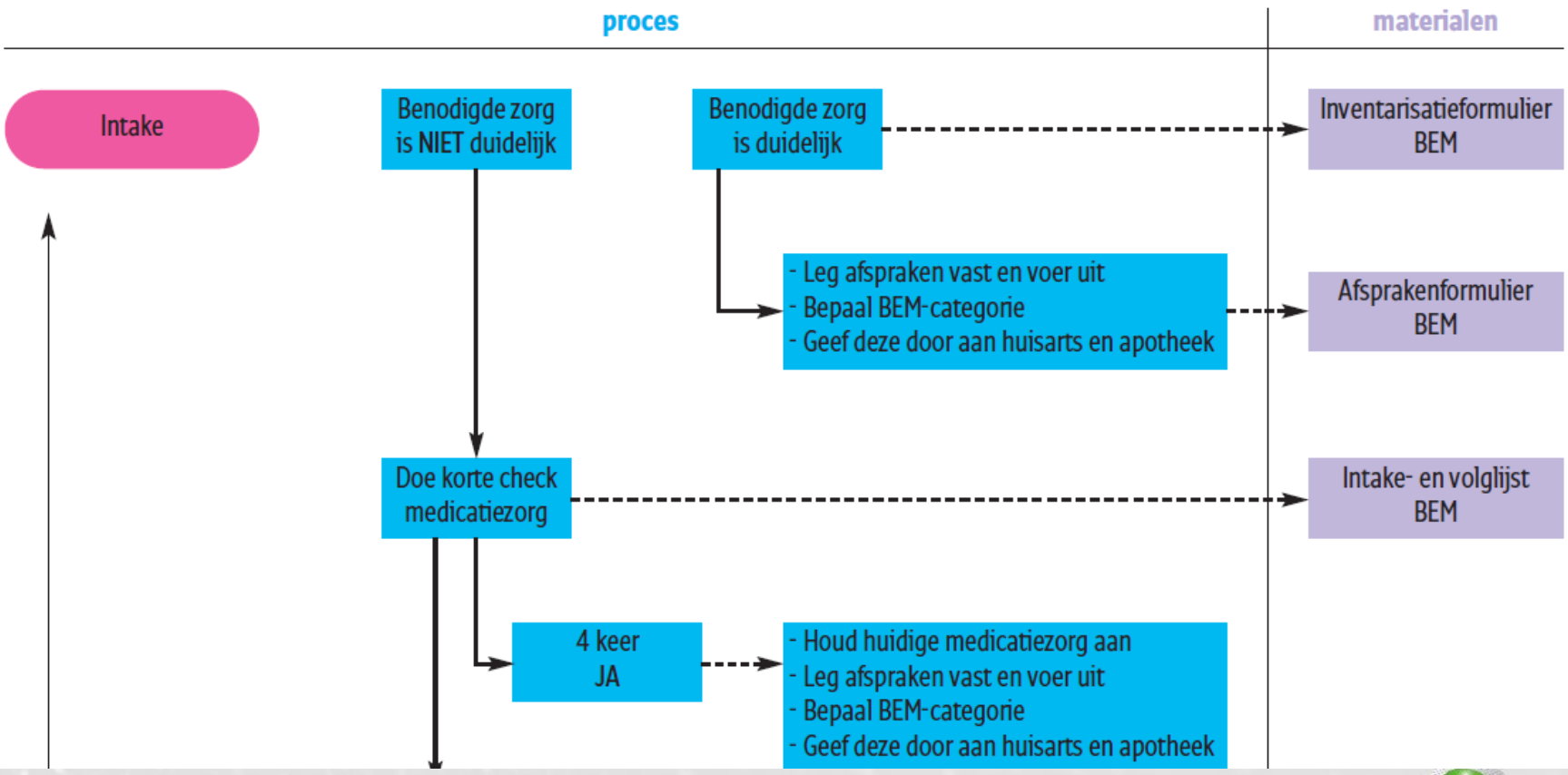

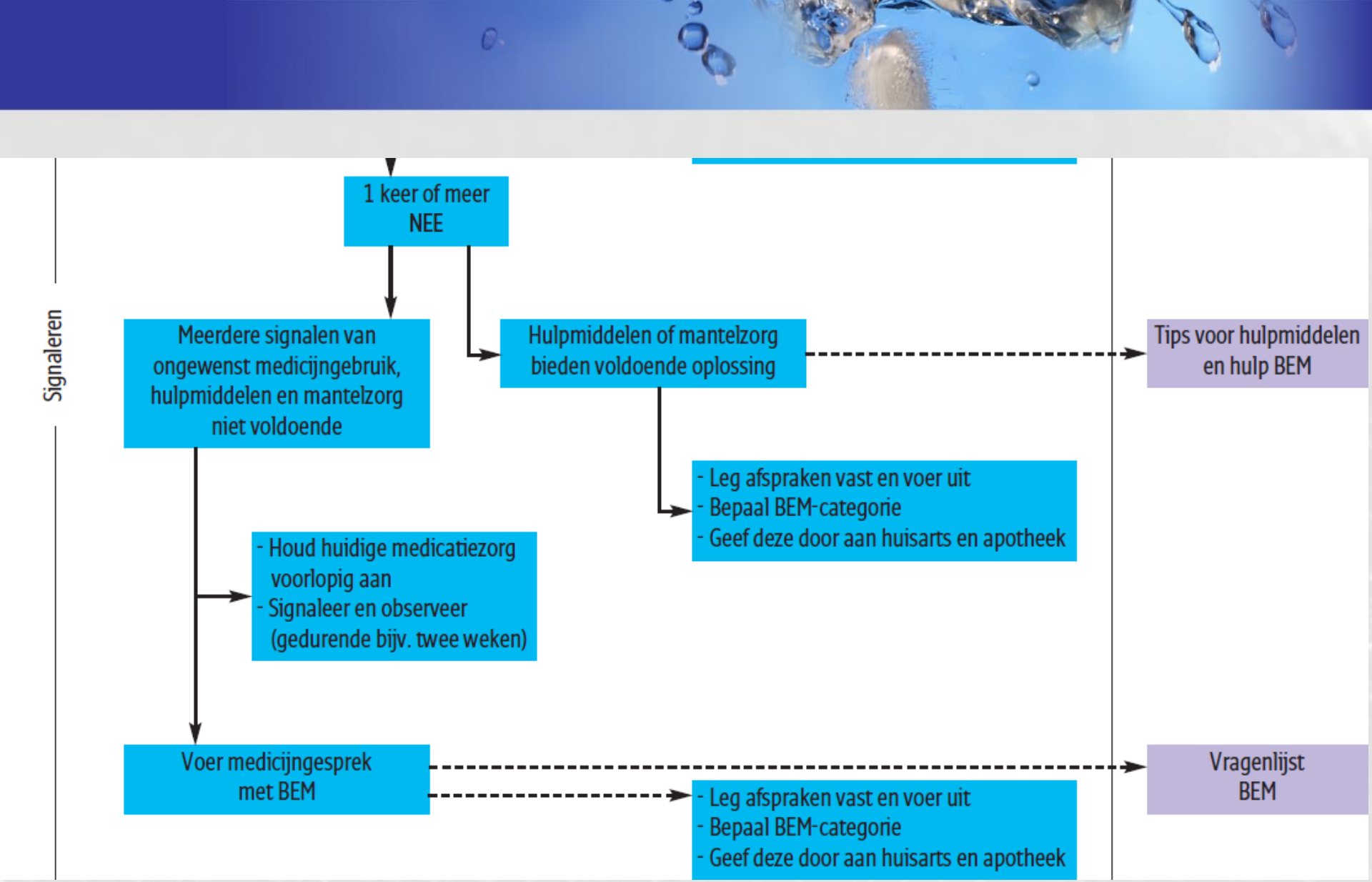
Korte intake- en volglijst eigen beheer (BEM)

Vragen	**Datum:**	**Datum:**	**Datum:**	**Datum:**	**Datum:**
1. Kan de cliënt ***klokkijken, tijd benoemen*** en ***etiket lezen***?	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee
1. Kent de cliënt de ***tijdstippen*** van innemen?	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee
1. Weet de cliënt globaal het ***aantal medicijnen*** dat hij/zij per innamemoment moet innemen?	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee
1. Weet de cliënt ***hoe*** hij/zij de medicijnen moet innemen?	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee
Totaalscore: aantal keren ja					

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Werkwijze BEM

Signaleren
1 keer of meer NEE
Meerdere signalen van ongewenst medicijngebruik, hulpmiddelen en mantelzorg niet voldoende
Hulpmiddelen of mantelzorg bieden voldoende oplossing
Tips voor hulpmiddelen en hulp BEM
- Leg afspraken vast en voer uit
- Bepaal BEM-categorie
- Geef deze door aan huisarts en apotheek
- Houd huidige medicatiezorg voorlopig aan
- Signaleer en observeer (gedurende bijv. twee weken)
Voer medicijngesprek met BEM
Vragenlijst BEM
- Leg afspraken vast en voer uit
- Bepaal BEM-categorie
- Geef deze door aan huisarts en apotheek

Vragenlijst BEM

	5. De cliënt kan de informatie van de apotheek op de verpakking goed lezen. *Ga na of de cliënt slecht kan zien en onderneem zo nodig actie (loep, etc.). Heeft de cliënt moeite met lezen en schrijven? Vraag door: begrijpt de cliënt de informatie op de verpakking ook goed?*
	6. De cliënt belt de huisarts of apotheek als de medicijnen niet werken, bij bijwerkingen of als er iets niet klopt met de medicijnen. *Vraag door: bij welke problemen belt de cliënt de huisarts of apotheek wel of niet? Bij welke bijwerkingen? Overlegt de cliënt met de huisarts als hij overweegt te stoppen?*
	7. De cliënt kan de medicijnen zelf uit de verpakking krijgen. *Denk daarbij aan zetpilverpakking of pleisterverpakking openmaken, uit de strip drukken, uit doosje of potje halen, enz. Laat de cliënt zo mogelijk voordoen.*
	8. De cliënt neemt de medicijnen altijd op de juiste tijdstippen in. *Let daarbij op 'zo nodig' gebruik en niet-dagelijks gebruik. Liggen er losse medicijnen of 'oude' baxterzakjes? Kan de cliënt klokkijken? Wat doet de cliënt als hij/zij er achter komt dat medicijnen zijn vergeten?*
	9. De cliënt gebruikt alleen medicijnen die nog houdbaar zijn. *Kijk of de houdbaarheid van de medicijnen nog goed is. Denk ook aan houdbaarheid na openen (meeste druppels en dranken tot 1 maand na openen).*

BEM categorieën

Categorie 1: de cliënt bestelt en gebruikt de medicatie volledig zelfstandig (eventueel met hulpmiddel of hulp van de mantelzorger).

Categorie 2: de zorginstelling regelt het bestellen van medicatie voor de cliënt en de cliënt gebruikt de medicatie volledig zelfstandig (eventueel met hulpmiddel of hulp van de mantelzorger).

Categorie 3: de cliënt bestelt de medicatie volledig zelfstandig (eventueel met hulp van de mantelzorger) en de zorginstelling biedt alleen hulp bij het gebruik van (een deel van) de medicatie.

Categorie 4: de zorginstelling regelt het bestellen van medicatie en biedt hulp bij het gebruik van (een deel van) de medicatie.

Tips voor hulpmiddelen en hulp BEM

In deze bijlage vind je tips voor hulpmiddelen en hulp bij het innemen of toedienen van medicijnen. De nummering van de tips komt overeen met de nummering van de vragen in de vragenlijst BEM. De meeste van de genoemde hulpmiddelen zijn in de apotheek of via internet verkrijgbaar.

Beheer medicijnen

1. De apotheek is verantwoordelijk voor een goed leesbaar en actueel overzicht van de medicatie, dat bij elke medicatiewijziging aangepast wordt. Samen met de cliënt moet de apotheek nagaan of het medicatieoverzicht compleet en correct is (ook met zelfzorgmiddelen). Dan is er sprake van een 'geverifieerd actueel medicatieoverzicht'.

2. Het is handig als de cliënt de naam, adresgegevens en het telefoonnummer van de huisarts en apotheek noteert en bewaart op een voor de hand liggende plaats. Programmeer een (eenvoudig te bedienen) telefoon met geheugenfunctie met belangrijke nummers van huisarts, apotheek, ziekenhuis, 112 en dergelijke.

3. Zie 2.

4. Laat de cliënt op een kalender of in een agenda bijhouden wanneer herhaalmedicatie nodig is. Werkt dit niet, dan kun je eventueel de mantelzorger hierbij inschakelen. Adviseer de cliënt de medicijnen op tijd bij te bestellen.

5. Soms is een nieuwe bril nodig. Er zijn verschillende ('low-vision') hulpmiddelen inzetbaar bij slechte ogen. Voor informatie: Bartiméus, infolijn: 0900 - 77 888 99 (€ 0,05 p/m) of www.bartimeus.nl. Ook kun je de apotheek vragen of het mogelijk is namen, doseringen en gebruiksinstructies van de medicijnen beter leesbaar op de verpakkingen te drukken.

Wanneer toepassen?

- Bij intake (vaak periode observeren om goed in te kunnen schatten)
- Halfjaarlijks bij MDO een korte check
- Na ziekenhuisopnames, etc.
- Bij twijfel over huidige medicatiezorg

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Welke medicatie beheer problemen?

In groepjes / tweetallen

- Wordt het eigen beheer bij jullie structureel beoordeeld?
- Wie doet dit? Wat is rol van AVG?
- Wordt het vastgelegd in zorgplan?
- Uitgewisseld met apotheek?
- Voldoende informatie over medicatie en beheer bij de intake?
- Wat gaat er vaak mis bij eigen beheer door cliënt?
- BEM is ontwikkeld voor thuiszorg. Welke items mis je in vragenlijst?

Plenair belangrijkste punten bespreken

Inleiding signaleren

Niet-pluis gevoel serieus nemen, vooral bij:

- patiënten met cognitieve beperking, laag sociaaleconomische status en/of taalproblematiek
- patiënten met aandoeningen waarbij adequaat gebruik van medicijnen nauw luistert, zoals diabetes mellitus, epilepsie, (polyfarmacie)
- ingewikkelde toedieningsvormen

Wat signaleert AVG, huisarts, begeleider?

Zijn hier afspraken over?

Signaallijst gebruiksproblemen (ouderenzorg)

Laaggeletterden

Veel van de hieronder genoemde signalen kunnen voortkomen uit het feit dat de patiënt moeite heeft met lezen en schrijven. Mensen met een beperkt aantal jaren scholing hebben vaak moeite met plannen, inzicht in de eigen ziekte, de instructies op medicijnverpakkingen, et cetera.

TIP

Wees ook alert op signalen van gebruiksproblemen afkomstig van de cliënt zelf, mantelzorgers, collega's en andere zorgverleners.

Signalen gebruik- en beheerproblemen
De cliënt vergeet medicatie op tijd te bestellen en heeft daardoor regelmatig geen of onvoldoende medicatie.
De cliënt bewaart medicijnen in verkeerde verpakkingen en/of niet volgens voorschrift *(koel, droog, donker en dergelijke)*. Bijvoorbeeld doordat deze de tekst op de strips en verpakking niet kan lezen.
De cliënt bewaart oude (niet meer gebruikte) medicijnen tussen nog te gebruiken medicijnen.
De cliënt heeft medicijnen niet goed geordend en/of laat medicijnen rondslingeren.
De cliënt gebruikt medicijnen waarvan de houdbaarheidsdatum is verstreken. Kan de cliënt de data lezen?
De cliënt heeft moeite met toedienen van medicatie *(slikproblemen, inhaleren, insmeren, spuiten en dergelijke)*.
De cliënt heeft moeite met op tijd gebruiken van medicatie *(denk ook aan te vroeg innemen uit angst voor vergeten, medicatie voor de hele dag tegelijk innemen, niet gemotiveerd om in te nemen)*.
De cliënt kan de medicatie niet goed uit de verpakking te krijgen.
De cliënt heeft een verminderde (achteruitgaande) motoriek.
De cliënt gebruikt veel zelfzorgmiddelen (waaronder pijnstillers).
De cliënt heeft medicatie in weekdoos of baxterzakjes van dagen die al voorbij zijn.
De cliënt heeft last van bijwerkingen.

Signaallijst medische klachten

- Vertel de cliënt dat het belangrijk is dat de arts op de hoogte is van de klacht
- Noteer de klacht in het zorgdossier en informeer (daarmee) collega's

Medische klachten kunnen een signaal zijn voor problemen met medicatie:

- Klachten kunnen het gevolg zijn van bijwerkingen van medicijnen
- Klachten kunnen leiden tot problemen met de medicatie
- Bepaalde klachten hebben gevolgen voor het bestaande medicatiegebruik

Medische klachten
Acute of ernstige klachten: neem direct contact op met de (huis)arts
Acute gedragsverandering *(denk hierbij bijvoorbeeld aan niet meer kunnen concentreren, onvermogen om helder en logisch te denken, afgenomen besef omgeving, verhoogde of juist verminderde alertheid, sufheid en/of apathie)*
Algehele malaise *(diverse signalen kunnen hierop wijzen; voorbeelden zijn misselijkheid, braken, hoofdpijn, spierzwakte, verwardheid, sufheid, uitdrogingsverschijnselen en prikkelbaarheid)*
Bloedingen of trombose in onderbenen of longen *(bij gebruikers van middelen tegen trombose)*
Diarree *(als deze gepaard gaat met koorts, braken, ontlasting met bloed en/of als deze langer dan drie dagen aanhoudt)*
Ernstige benauwdheid
Ernstige duizeligheid met vallen
Ernstige maagpijn, maagzuurklachten of donker verkleurde/pikzwarte ontlasting

Signaleren door begeleider

- Is begeleider bekwaam om medicatiegerelateerde problemen te signaleren?
- Leidraad bekwaamheid bij medicatie geven in de langdurige zorg
- Wat is de rol van de AVG bij stimuleren van goed signaleren door begeleider?

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Uitwisseling signaleren

In groepjes, tweetallen:

- Wie heeft welke taak bij signaleren medicatiegerelateerde problemen? AVG, huisarts, begeleider, familie/mantelzorg
- Is dit vastgelegd?
- Is de begeleider voldoende bekwaam om goed te kunnen signaleren?
- Rol AVG om dit te verbeteren?
- Welke signalen komen veel voor, welke zijn het lastigst? Hoe los je problemen op?

Plenair belangrijkste punten bespreken

Medido, medicijndoosje met alarm, Caroussel en Pico

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Actiepunten

- Noteer voor jezelf welke zaken m.b.t. medicatiebeheer en signaleren binnen je werk en organisatie aandacht verdienen, op de korte en op de langere termijn

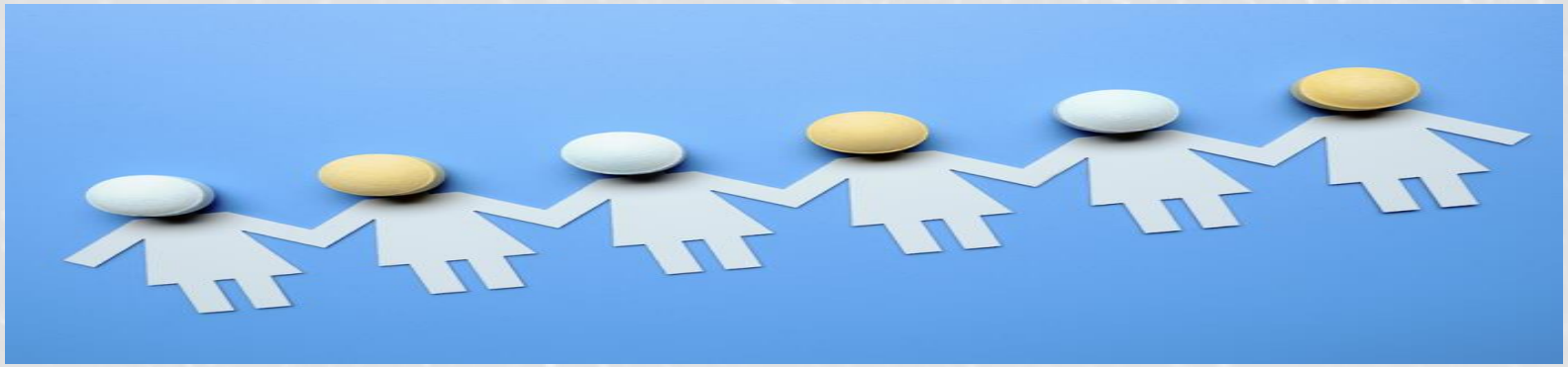
- Wat ga je concreet aanpakken?

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik

Zijn er nog vragen blijven liggen?

VEEL SUCCES!!!

Instituut voor
Verantwoord Medicijngebruik